

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6
תשובה	(2)	(2)	(3)	(1)	(4)	(3)

הטברים**1. השאלה:** הדילמה המוצגת בפסקה הראשונה היא דוגמה ל-

פתרון: בפסקה הראשונה מתארים בפנינו מקרה: מספרים לנו על בעל שמנסה להשיג תרופה יקרה בעבור אשתו הגוססת מסרטן, אך כל מאמציו להשיג את התרופה בדרכים חוקיות כושלים. לאחר מכן, מחבר הקטע פונה ישירות אל הקורא ומציג בפניו דילמה מוסרית באמצעות השאלה: האם על הבעל לנסות להשיג את התרופה בדרך לא חוקית על מנת להציל את אשתו? בתחילת הפסקה השנייה כי מספרים לנו שקולברג הפנה את השאלה זו (ושאלות אחרות) לנבדקים במחקר שערך, ושהתשובות שקיבל מהם עזרו לו לבסס תיאוריה של התפתחות מוסרית. כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): שאלה שאין אליה תשובה נכונה באופן חד-משמעי

התשובה אינה נכונה. מתוך הקטע ניתן לקבוע כי השאלה הוצגה לנבדקים (יחד עם שאלות אחרות) על מנת לקבל מהם תשובה שתאפשר לבסס תיאוריה של התפתחות מוסרית – כלומר, זוהי דוגמה לשאלה בעזרתה יוכל קולברג לבסס את תיאוריה ההתפתחות המוסרית שלו. לא ניתן לומר כי מדובר בשאלה שאין לה תשובה נכונה באופן חד-משמעי (אחרת לא הייתה נשאלת).

תשובה (2): שאלה שנועדה לבחון את הרמה המוסרית של הנשאל

זו התשובה הנכונה. על פי הקטע קולברג הפנה לנחקריו מספר שאלות העוסקות במוסר, וביניהן גם הדילמה שהוצגה בפסקה הראשונה. מכיוון שעל מנת לבסס תיאוריה של התפתחות מוסרית, היה על קולברג להציג בפני הנבדקים דילמות מוסריות, ולבדוק מהי עמדתו של כל אחד מהם בנוגע לאותן דילמות, הרי שניתן לקבוע כי הדילמה המוצגת בפסקה הראשונה היא דוגמה לשאלה שנועדה לבחון את הרמה המוסרית של הנשאל.

תשובה (2).

2.

השאלה: לאפרת שני בנים: שי וגיא. אפרת שאלה את בניה האם לדעתם כדאי לתלמיד שלא למד לבחינה להעתיק את התשובות מחבר היושב לצידו בשעת המבחן. שי טען שלא, מכיוון שאם ייתפס הוריו יתאכזבו ממנו עמוקות. ואילו גיא טען שכן מכיוון שאם ייכשל במבחן לא יוכל לצאת לטיול השנתי. על פי הפסקה השנייה, סביר ש-

פתרון: מתוך התשובות המוצעות ניתן להסיק כי עלינו לקבוע מהי הרמה המוסרית בה נמצא כל אחד מבניה של אפרת.

ראשית, ניגש אל הקטע במטרה להבין את החלוקה לפי רמות מוסר:

הרמה הקדם-מוסרית: השיפוט מוכתב על ידי פחד מעונש או רצון לזכות בתגמול.
רמת המוסכמות: שיקול הדעת מבוסס על תקנים חברתיים כגון הרצון לזכות לאישור חיצוני והחשש מביקורת.

רמת העל-מוסכמות: מוסריות זו מתבססת על עקרונות מופשטים הקובעים אם מעשה מסוים הוא טוב או רע.

כעת משהבנו את החלוקה לרמות מוסר, ננסה לקבוע את רמת המוסר של כל אחד מהילדים.

שי טען שלא כדאי להעתיק כי אם ייתפס הוריו יתאכזבו ממנו עמוקות. כלומר, הוא החליט שלא כדאי להעתיק מכיוון שחשש מביקורת של הוריו. מכיוון ששיקול דעת הנובע מחשש מביקורת מאפיין את **רמת המוסכמות**, הרי שניתן לקבוע כי שי נמצא ברמת מוסריות זו.

גיא טען שכדאי לתלמיד להעתיק במבחן מכיוון שאם הוא יכשל, הוא לא יוכל לצאת לטיול השנתי. כלומר, הוא החליט שכדאי להעתיק מכיוון שפחד שאם הוא יכשל במבחן, יענישו אותו. מכיוון ששיקול דעת הנובע מפחד מעונש מאפיין את **הרמה הקדם-מוסרית**, הרי שניתן לקבוע כי גיא נמצא ברמה מוסרית זו.

תשובה (2).

3. השאלה: העובדה ש"כולם ידעו שהמסייע הוא ילד טוב" (שורה 14) משמשת כדוגמה ל-

פתרון: בשורות 10-12 מספרים לנו על אחת מרמות המוסר: "רמת המוסכמות", אשר לפיה שיקול הדעת של הילד מבוסס על רצונו לזכות לאישור חיצוני על פעולות חיוביות שלו, ומנגד על חששו מביקורת על פעולות שליליות שלו.

אם מייד לאחר מכן מספרים לנו ש"ילד בשלב מוסרי זה" (כלומר, בשלב רמת המוסכמות) "עשוי להסביר, לדוגמה, שכדאי לסייע לחבר שבוכה מכיוון שכך כולם ידעו שהמסייע הוא ילד טוב", הרי שמדובר בדוגמה לפעולה של ילד הנמצא ברמת המוסכמות. הילד עושה פעולה חיובית (עזרה לחבר) כדי ש"כולם ידעו שהמסייע הוא ילד טוב", כלומר על מנת שיקבל **אישור חיצוני** מהסביבה לפעולה חיובית שהוא עושה.

תשובה (3).

4. השאלה: מה מהבאים עשויה להיות התשובה של אדם הנמצא ברמת העל-מוסכמות לשאלה שהוצגה בפסקה הראשונה?

פתרון: על מנת שנוכל לדעת מה עשויה להיות התשובה של אדם הנמצא ברמת העל-מוסכמות לשאלה: "האם על הבעל לנסות להשיג את התרופה בדרך לא חוקית על מנת להציל את אשתו?", עלינו להבין כיצד פועל אדם הנמצא ברמת מוסר העל-מוסכמות.

על-פי הקטע, אדם הנמצא ברמת העל-מוסכמות מתבסס על עקרונות מופשטים הקובעים אם מעשה מסוים הוא טוב או רע. אדם מסוג זה משלב בין כללי המוסר החברתיים ותכתיבי המצפון האישי במטרה לדרג את העקרונות המוסריים לפי סדר חשיבותם.

כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): הבעל צריך לגנוב את התרופה שכן ערך חיי אדם חשוב יותר מקיום האיסור לגנוב

זו התשובה הנכונה. אדם הנמצא ברמת העל-מוסכמות אמור לשלב בין כללי המוסר החברתיים ותכתיבי המצפון האישי שלו במטרה לדרג את העקרונות המוסריים לפי חשיבותם. מכאן שכאשר שני עקרונות מוסריים מתנגשים (שמירה על ערך חיי אדם מול האיסור לגנוב), הוא צריך לבחור לעשות את המעשה המוסרי **יותר**. אם ערך חיי אדם חשוב יותר מקיום האיסור לגנוב, הרי שהוא צפוי לגנוב את התרופה כדי להציל את אשתו.

תשובה (1).

5.

השאלה: מטרתה העיקרית של הפסקה האחרונה היא -

פתרון: נסכם בקצרה את הפסק בטרם ניגש לתשובות המוצעות.

בתחילת הפסקה מספרים לנו שתיאורית ההתפתחות המוסרית של קולברג זכתה לביקורת לא מעטה ומייד מספרים לנו שאחת הטענות שעלו כנגד התיאוריה שלו היא שבדיקה של שיקול דעת מוסרי אינה מספיקה. בהמשך מתארים בפנינו ביקורת אחרת על התיאוריה שלו – לא ניתן לתאר התפתחות מוסרית מבלי להתייחס לסוגיות ספציפיות. החל מאמצע הקטע מתארים בפנינו את הביקורת הסוחפת המפורסמת ביותר על התיאוריה שלו, המיוחסת לקרול גיליגן.

מכאן שהפסקה עוסקת בביקורות שונות כלפי התיאוריה של קולברג.

כעת נבדוק את התשובות המוצעות:

תשובה (1): לסתור את התיאוריה של קולברג

התשובה אינה נכונה. הפסקה אמנם עוסקת בביקורות שונות כלפי התיאוריה של קולברג, אך לא ניתן לקבוע כי הן סותרות את התיאוריה שלו. את הטענה של גיליגן לא הצליחו להוכיח כך שהיא לא יכולה לסתור את התיאוריה, ואילו הביקורות הנוספות הן לא על כך שהתיאוריה שגויה (כלומר, הן לא מנסות לסתור אותה), אלא שהיו משתנים נוספים שהיה על קולברג לקחת בחשבון במחקרו.

תשובה (2): לחדד ולהרחיב את המורכבות של נושא ההתפתחות המוסרית

התשובה אינה נכונה. אמנם נאמר לנו כי "הביקורת שהעלתה (גיליגן) חידדה והרחיבה את המורכבות של נושא ההתפתחות המוסרית.", אך אנחנו נתבקשנו למצוא מהי המטרה העיקרית של הפסקה, ולא על שינויים שנעשו בנושא התפתחות מוסרית בעקבות ביקורתה של גיליגן.

תשובה (3): להציע תיאוריה נוספת בנושא של התפתחות מוסרית

התשובה אינה נכונה. בפסקה לא מציעים תיאוריות חלופיות בנושא התפתחות מוסרית, אלא מציגים דברי ביקורת על תיאורית ההתפתחות המוסרית של קולברג.

תשובה (4): להציג את הביקורת שהופנתה כלפי התיאוריה של קולברג. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

6.

השאלה: מה סביר שבדקו ה"מחקרים המאוחרים" שהוזכרו בשורה 27?

פתרון: מכיוון שמספרים לנו שה"מחקרים המאוחרים" לא בהכרח תמכו בטענתה של גיליגן, הרי שניתן להסיק כי מחקרים אלו ניסו לבדוק את טענתה.

על-פי הקטע, גיליגן טענה כי נשים מגיבות לדילמות מוסריות מתוך מושגים של דאגה לזולת, יחסים בין אישיים ומחויבות, ואילו גברים מגיבים לאותן דילמות מתוך מושגים מופשטים כמו צדק ושוויון. כלומר, נשים וגברים מגיבים באופן שונה לדילמות מוסריות.

אם המחקרים המאוחרים בודקים את הטענה של גיליגן, הרי שניתן להסיק כי הם בודקים האם קיים הבדל באופן שבו נשים וגברים מגיבים לדילמות מוסריות.

תשובה (3).